

foto: C. Lang, FGAA

Vi viser her 2 bilder av den klassiske inneslutning i Andraditt ofte kalt Demantoid blandt gemmologer . Navnet kommer fra det hollandske demant og betyr diamantlignende, den ligner nemlig diamanten med sin høye dispersjon. Inneslutningen består av asbestfiber.

BOKANMELDELSE - NAGS-NYTTS - BOKANMELDELSE

DRIVENDE KONTINENTER

fortsatt fra NAGS-nytt nr. 3

Har du fordøyet Torske og er rede for mer, kan du ta for deg et tidsskrift som heter "Forskning och Framsteg". Nr. 5 for 1973 er en liten gullgrube av stoff om kontinentaldrift. Liker du ikke å lese svensk, f. eks. - så er illustrasjonene i seg selv så klare at du kan lære mye bare ved å se på dem. Hftet er på 64 sider og har 16 artikler + en litteraturliste med henvisninger til svensk og engelsk litteratur om emnet + en plansje som viser geologisk tidsskala.

Her er titlene på noen av artiklene: Kontinentaldrift och den nya globala geologien. Når Nordatlanten forsvann och nybildades. Nutidens fauna speglar kontinentens delning. Fossil - en bit i kontinentpusselet. Utforskning av oceanbottnerne. Island - en ø på Midtatlantiska ryggen. Vilka krafter driver kontinenterna?

Vanskelighetsgraden veksler - du trenger jo ikke lese alt sammen. Jeg skulle tro at f. eks. vår alles venninde Edith som dro til Island i sommer med barnebarn og lupe i bagasjen vil kaste seg over dette stoffet, med eller uten svensk-norsk ordliste.

Forskning och Framsteg, 1973, nr. 5. Lån: Finnes på de fleste av landets større bibliotek. Kjøp: f. eks. Universitetsbokhandelen, boks 307, Blindern, Oslo 3
Pris: 10-12 kr. Leveringstid: 4-6 uker.

Svensk-norsk ordliste fås i bokhandelen for ca. kr. 4,-.

"GLOSSARY OF MINERAL SPECIES" av Michael Fleischer, utgitt av The Mineralogical Record Inc. P.O. Box 783. Bowie, Maryland 20715, USA. Pris: \$ 2 + Porto. 114 s - 2000 mineralnavn m/kjemisk formel.

For mange nye mineralsamlere og amatørgeologer representerer ofte det store antallet mineraler med de merkelige navn et stort problem. De fleste lærer seg de vanligste mineralnavnene etter hvert, men mineralenes kjemiske sammensetning er ofte et større problem. Det vanskeligste er imidlertid å holde fra hverandre mineraler og varianter av mineraler. Michael Fleischer har laget en oversikt over alle de kjente mineraler (pr. 1971) alfabetisk ordnet med angivelse av den kjemiske sammensetning. Her er alle unødvendige variantbetegnelser kuttet ut og boka kan således brukes som en oppslagsbok for å finne ut hva som er og hva som ikke er selvstendige mineraler.

Den vanligste definisjonen av et mineral angir at det skal være et naturlig forekommende, fast kjemisk stoff av uorganisk opprinnelse med en ordnet (krystallkjemisk) oppbygning. Noen vil også inkludere enkelte organiske forbindelser som ikke er direkte skapt av dyr eller mennesker som rav, kullblende osv. og de fleste vil vel ta med mineraler som er dannet som et tilfeldig resultat av menneskelig inngripen i naturen (som Ktenasitt fra gruvehaugene på Glomsrudkollen). Syntetiske stoffer (selv om de kan være kjemisk sett helt identiske med tilsvarende mineraler) vil falle utenfor definisjonen, likeså vulkansk glass (obsidian) og blandinger av flere kjemiske stoffer.

Det er dessuten utarbeidet strenge regler for hva som skal regnes som selvstendige mineraler og hva som bare er varianter. Et selvstendig mineral har en bestemt kjemisk oppbygning og en bestemt krystallstruktur. Således er Rutil, Anatas og Brookitt tre forskjellige mineraler som alle har den samme kjemiske formel TiO_2 - men de har ulik krystallstruktur. Hvis ett atom i den kjemiske formelen til et mineral erstattes delvis av et annet, må minst 50% av plassene i krystallgitteret være byttet ut med det nye atomet for at vi skal få et nytt mineral.

Det syndes dessverre mot disse prinsippene både blant amatører og profesjonelle noe den nyutgitte Cappelens steinbok er et godt eksempel på. Her er det et eneste rot når det gjelder selvstendige mineraler og varianter innen en del mineralgrupper. Mens Almandin, Pyrop, Spessartin, Uvarovitt, Grossular og Andraditt er selvstendige mineraler innen granatgruppen, er "Demantoid", "Topazolitt" og "Melanitt" bare overflødig variantbetegnelser. Den samme forvirring finner vi når det gjelder andre mineralgrupper i Cappelens Steinbok. Det er synd at konservator Dons ikke la mer arbeid i å skape klarhet i disse forhold da han tilrettela den tyske utgaven for norske forhold.

Men nå kan alle mineralinteresserte - profesjonelle som amatører - unngå bruk av gale betegnelser ved å skaffe seg "Glossary of Mineral Species" utgitt på samme forlag som The Mineralogical Record. Alle mineralsamlere bør ha denne hendige, rimelige oversikten i bokhylla - og når du skriver for å bestille den, hvorfor ikke abonnere på "The Mineralogical Record" samtidig? Da får du også rettelser og tilføyelser til mineraloversikten i "The Glossary". Det koster \$ 7 pr. år - og du vil ikke angre!

KNUT ELDJARN

Vi har sendt kritikken videre til konservator Dons og bedt om en uttalelse.

Det er nyttig og riktig at Eldjarn henleder oppmerksomheten på Glossary of Mineral Species (1971). Heftet kan kjøpes for eksempel i Universitetsbokhandelen på Blindern og koster kr. 17,90. En ny og større utgave er under utarbeidelse og vil komme i løpet av et par år.

Det vil sikkert være meget som kan kritiseres og beklages vedrørende Cappellens steinbok, men jeg ventet ikke egentlig kritikk vedrørende mineralnavn. Det Eldjarn vel mener, er at amatører har krav på å finne navn som demantoid, topazolitt etc. i en slik bok, men at det for eksempel ved parenteser burde være vist at dette er variantnavn, som vi helst så gikk ut av bruk. Da er vi enige, dette burde gjøres i en eventuell ny utgave. Når det gjelder melanitt står navnet på side 102 i Glossary under Garnet group. Det skal forøvrig bemerkes at det i forordet til Glossary står: Synonyms and discarded names are not included except for commonly used terms. Dette synes å vise at man har gjort en alminnelig vurdering, ikke bare latt fysisk-kjemiske forhold avgjøre om navnene skulle få bli med.

J. A. DONOS

ELITE-KOPI A/S

**OFFSET
FOTO
LYSKOPI
STENSIL**

Erling Skjalgssonsgt. 23b Oslo 2 tlf. 56 68 25

Overskrifter er satt i Letraset, teksten er skrevet på IBM Executive, og trykket i hurtigoffset. Arbeidet er utført av ELITE-KOPI A/S.